

N. PÁL JÓZSEF

Labdarúgás, vagy amit akartok?

Gondolom, sokan ismerik azt a viccet, hogy az ifjú atya robog a kórházba, hadd lássa elsőszülött fiát, Ödönkét. Az első ajtón azt olvassa, hogy szép és okos gyermekek. Reménykedve lép be, de nem leli a csemetét. Megy a második ajtóhoz, ott az a felirat, hogy csúnya, de okos gyermekek. Ott sincs a kis jövevény, de azt mondja az atya: „sebj, csak egészséges legyen”. A harmadik ajtón ez áll: csúnya és buta gyermekek. A frissen avatott szülő egy pillanatra letargiába esik, de aztán emigyen vigasztalja magát: „mindegy, hogy milyen, akkor is az én gyermekem!” De hát ott sincs az újszülött. Halottsápadtan botorkál a folyosón, aztán meglátja az utolsó ajtón: Ödönke!

A labdarúgásról, e játék honi formájáról már minden rosszat elmondtunk, akár még úgy is hihettük, különösebb meglepetést okozni már nem tudhat, de akkor jött az újabb katasztrófa. Az a szerencsétlen finn rokon „bekezelte” a labdát a saját kapujába, s ez akár még Magyarország sorsát is „eldönthette”, jó hosszú időre. Napokig ezen a gólon röhögött Európa, s a kívánságlista élére kerültünk: bennünket óhajtott ellenfélül mindenki a pótselejtezőn. Október 29-én muszáj volt hát kivonulnunk a gyepre, hogy aztán százöt perc elteltével holdkórosokként támolyogjunk le onnan. Hiába dobták fel a döntetlenért (!) egyévi fizetésemet, a fiúk lába megremegett, s kikaptunk a jugóktól 7:1-re, a Fradi pályáján, még a „szépítő” találatunkat is majdhogynem a vendégek rúgták! A futballhivatalosságok elmondták, hogy „nem történt semmi”, meg hogy tudomásul kéne venni, hogy Magyarország nem futballnagy hatalom, még inkább: mi teljesítettük azt, amire szegődtünk. Lett nagy ribillió, mondta a magáét mindenki. Megszólalt a sportfőnök, miszerint ez így nem mehet tovább, jött a koalíciós (a sportért is felelős!) miniszterelnök-helyettes, mondván a tőle megszokott elmésséggel: „eddig lehetett arról vitázni, hogy a magyar labdarúgás milyen, most már láthatjuk: semmilyen”, másnap meg Horn Gyula is az asztalra csapott, emilyen tömörséggel: „szégyen, gyalázat”. Így, egymás után, szépen fölépítve! Cikkek százai jelentek meg, beszállt talán az összes létező tévécsatorna is. A nagy ruha másnapján egy könyv is az útjára indult – persze úgy hatvan-hetven százalékból már kész szöveggel –, meg is jelent, egy nappal advent nyitánya után. Bocsák Miklós gyorsaságban bizony még Végh Antalt is lepipálta, a könyv létrehozói úgy iparkodtak, mintha ennek a rohamléptű látletnek *muszáj lett volna* megjelennie még a Mikulás-napi MLSZ-közgyűlés előtt. Szóval, oly országos méretű lett a magyarázkodhatnék és a rendet rakni akaró hevület, hogy azt is hihette az ember: az égiektől – kárpótlásul a hosszas unalomra – végre kaptunk ajándékba egy kis vitatnivalót.

Jómagam ráérős júniusi óráimban írtam egy rövid elemzést a magyar labdarúgás romlásának mentális-történeti összefüggéseiről, amelyet – az 1996 első felében a NAP TV-ben zajló, aztán meglehetősen sajátos módon lezárt, olimpiatörténeti vetélkedőn szerzett ismeretség okán – elküldtem a sporttal foglalkozó hetilapnak. Nem közölték, mondván, hogy írásom túlságosan filozofikus, meg hogy a lapot csak a napi „véres valóság” érdekli. Nyakamon maradt volna az egész újabb kori szamizdatként, ha közben a Hírel szerkesztőségében dolgozó Nagy Gáspár költőről ki nem derül, hogy nemcsak egykori főtítkárunkat merte 1984-ben (!) annak nevezni, ami volt, de még futballbolond is. Így aztán meditációm a lap (1997/12.) közölte, ami csak azért volt érdekes, mert a nagy ézengésben alighanem az én irományom volt az egyetlen, amelyet nem a dicstelen jugoszláv hadjárat ihletett.

Hajlandóságot a valós történeti számvetésre azóta sem nagyon látok, bizony még Bocsák Miklós amúgy becsülendő könyörtelenséggel megírt oknyomozó könyvében sem. Ő azt mondja (a munka címe: *A 0-6-tól az 1-7-ig*), hogy a magyar futball 1985-ben még a csúcson volt, s az „igazi nagy válság” a szovjetek elleni mérkőzéssel kezdődött. Magam úgy vélem, hogy az a csapat – Mezey György egy

játékrendszerre érvényes szakmai telitalálatának és egy *rövid időre* összefonódott sportolói és vezetői érdekviszonynak köszönhetően – *sokkal jelentősebb* eredményeket ért el, mint az a labdarúgásunk színvonalából valószerűen következhetett volna, ezért aztán – pontosan az emlegetett érdekviszony megbomlása miatt – kiszámítható törvényszerűséggel zuhant össze – doppinggal vagy anélkül. Brazília mérkőzés ide vagy oda, a Mezey-féle csapat abban a pillanatban kezdett „szétesni”, amikor a bécsi diadal után a játékosok alsógyatýára vetkőztetetten levonultak a pályáról, amikor világossá vált, hogy kijutottunk a világbajnokságra. Mi ugyanis nemcsak a vereséget, a (rész)győzelmet sem tudjuk emberszabásúan „feldolgozni”! Mámorban éltünk mindannyian – amit a bódítóan kétértékű brazil meccs csalfán megnövelt –, de közben a csapat már nem a miénk volt, nem is „önmagáé”, merthogy a várt sikert mindenki *csak magának* akarta. A „kapari kurta” közelre néző agresszivitásának idejét élte ekkor már a végórája felé közelgő magyarországi „elit”, a hátsó gondolatokkal telített nyereszkeségi vágy és az irigykedés amorális kevercse ráborult a valós önértékelési képességében éppen megroggyant csapatra. Emlékezhethetünk: Nagy Antal, a megegyezései meccsekben is gyakorlott, lassú léptű beállós még a világbajnoki címet sem tartotta elképzelhetetlennek! Közben filmezésen veszekedtek, Nyilasiért huzakodtak, hóban készültek a hőségre, a játékosokon meg hónapok alatt lett úrrá a gyorsan jött sztárság önteltségének s a leégéstől való félelemnek a csak magyar földön kialakulni képes fura egyvelege. Mezey György e folyamatban őrlődött fel, a szovjetek elleni meccs első négy perce csak a pont volt a mondat végén. Nem kellett volna persze azon a mérkőzésen kapni egy hatost – mint ahogy higgadtabb játékkal most is elkerülhető lett volna a hetes –, de a vereség, még inkább annak *sokkoló jellege* és feldolgozhatatlansága törvényszerű volt. A magyarországi viszonyokból, a magyar labdarúgás több évtizedes történetéből következően ez egyszerűen nem történhetett másképp, sem akkor, sem most! Ezért írtam korábban, hogy nálunk paradox módon a részsiker is a romlás szolgája hosszabb távon. A „Mexikó” feliratú dosszié – a győzelmek, a bukás és a mindezt követő hisztéria együtt – valójában csak e sportág honi történetjének az egyik leginkább látványos jelensége vagy *tünete* volt, akárcsak az október végén kezdődött mostani felfordulás.

Valami azért történt persze, nagyjából a Bocsák-könyvben is jelzett időhatár tájékán, de az csak arra volt jó, hogy a hatvanas évektől kialakult viszonyokat radikalizálja. Megismétlődött az, ami a hatvanas–hetvenes évtized fordulóján körülményes, némi módosulással, de mi *e folyamatban is* a rövidebbet húztuk. Ha a Hittelben azt mondtam, hogy 1968 után a kapitalizmus saját strukturális és életformaváltsága felett győzött, akkor most azt illik mondanom, hogy a legutóbbi évtizedfordulóhoz közeledve a szocialistának nevezett társadalmi és hatalmi formációt gyűrte le végleg. A fordulat kísérőjelenségeként bekövetkezett *sporttörténelmi robbanás* után most egy másik – nem kevésbé radikális – váltás tanúi lehetünk nap mint nap, azzal a különbséggel, hogy míg amaz *elsősorban* még a sportról szólt (vagy arról látszott szólni!), emez *elsősorban* már nem a sportról szól (sőt, már nem is akar arról szólónak látszani!). A magyar labdarúgás végzetének kezdetét – írtam – *akkor* az jelentette, hogy a rendkívüli fegyelmet, áldozatkészséget és szakmai megújulásra való hajlandóságot követelő futballtörténelmi fordulatot (amit a „totális futball” megjelenése jelentett 1970 körül) egy morálisan és tudatilag már éppen a szétszűrés útjára lépett-léptetett – de ezt öntudatlanul megélő – társadalomnak (futballtársadalomnak) kellett volna átvennie, ami természetesen képtelenség volt. Így az utak akkor végleg elágaztak, olyannyira, hogy mára a „két vágány” közötti űrt már átkiabálni sem lehet, noha a rendszerváltással megkaptuk azt az illúziót, hogy mi most már a Nyugatra hasonlítunk, holott egyáltalában nem hasonlítunk rá (legalábbis abban nem, ami jó benne). Labdarúgóink például újabban úgy hajtogatják: „profik vagyunk, profik vagyunk”, mint betanított papagáj az agyonistent – miközben végletesen nem azok. „Fordulat” a futballban az elmúlt évtized végén nálunk csak annyi történt, mint az ország mentális-tudati állapotában. Ami korábban hangosan ki nem mondtott, de mindenki által tudottan ott volt a mélyben, az most mindenestül felülre került, hogy azt ne mondjam, az lett *a* törvény, a követni való magatartás! Főlszabadulhatott a korábbi korszak társadalmában kényszeresen kialakult életvezetési módozat, így az az amoralitásra épült, öncsalóan hazug „kapari kurta” viszonyrendszer, amely egy kiéheztetett és megfélemlített társadalom – olykor jól jövedelmező – *túlélési stratégiája* is (!) volt a korban, egy csapásra az újmódi leleményesség és életrevalóság látványos eszköze lett. A nagy szabadságban a Kádár-korban összemaniapulált zagyalék is szabaddá – sőt, mint

mondtam, „törvényyé” – vált, s mivel még soha nem élhettünk benne, azt hisszük, valóban ilyen a polgári társadalom. Azzal a módszerrel építünk hát most kapitalizmust (persze mindenki csak szigorúan magának!), amit Kádár János országlásának idején megtanultunk, s labdarúgóink is pontosan olyan módon „profik”, ahogyan ezt a magatartásformát az előző korszak a fejükbe verte. Egyszerre kicsinyesen-sértődötten és melldöngető nagyképűséggel viselkednek, az alázat és az emberi szolidaritás legkisebb jele nélkül, akárcsak úgazdagjaink legtöbbje. Fájdalom, de ezen a mentalitáson az esetlegesen létrejövő szerkezeti változtatás sem tud majd áttörni, különösen akkor nem, ha a „változtatók” azok, akik szintén e viszonyrendszerben szocializálódtak, sőt nemegyszer kialakítani is segítettek, edzőként, játékosként, vezetőként, pártmunkásként, ki hogyan. (Csakhogy – mondhatja bárki – nincsenek mások, hiszen mindenki e kor szülöttje. Bizony, így van ez!)

Különösen főbe kólintó lehet e folyamat, ha számba vesszük azt is, hogy ez az újabb morális, mentális, lefelé vezető csódlépcső megint csak a már emlegetett sporttörténeti (ezúttal inkább csak sportszemléleti) változással *egy időben* következett be. A „végleg győztes”, vetélytárs nélkül maradt Nyugat az internetesre fordult világban olyan megveszekedett rohanásba kezdett (szerintem nem nagyon tudja, hova!), hogy századosan felhalmozott értékeit hátrahagyja. Úgy próbál versenyezni az Egyesült Államokkal (ott a futballt igazán megszeretni soha nem fogják, mondjon bárki bármit!), hogy közben képtelen e tradíció nélküli műanyag-birodalom „értékdiktatúrájával” megbirkózni, már a sportban is. Soha nem locsogtunk ennyit Európáról, miközben éppen Európa valós értékeit dobjuk ki az ablakon. Mindenki csak pénzzel akar legyőzni mindenkit, az Európai Unióval bódítanak bennünket, amely – ahogy Vekardi László mondta találóan – a gazdag országok szövetsége, és bizony az is akar maradni. Mi úgy leszünk majd benne e társulásban (mert benne leszünk), hogy valójában kívül leszünk rajta, kivéve természetesen régi-új urainkat, akik már ma – kívül élve is – belül vannak. E folyamat sportszemléleti jelenségei olyannyira szembeszökőek, hogy szinte utalni is fölösleges rájuk. Egy világverseny megrendezése ma már gigantomán vállalkozás, és a jogot igencsak „ki kell érdemelni” (azért sem kellene kormányzati szinten is hülyíteni a népet a 2004-es k.u.k EB-vel, amelynek megrendezésére igencsak vékony az esélyünk). Miközben a „pénzes sportokban” szereplő összegek az egeken is túlra szöknek, százados tradíciójú sportágakat züllesztnek széjjel, és tesznek nevetségessé pár esztendő alatt, azzal az állítólagos érveléssel, hogy „nem közvetíthető”. (Ez természetesen csak annyit jelent, hogy az amerikai médiaszokásokon idomított-butított, éréktudatában fölöttébb csökevényes embermassza unalmasnak találja, s így a tévétársaságok nem remélhetnek pénzt belőle!) 1992-ben még láthattunk öttusát, azóta van ez az egynapos cirkusz, kérdés, hogy meddig (az olimpiai mozgalom jelenlegi ura legalább Coubertin emlékére lehetne tekintettel, akinek személyes kérése volt e klasszikusan szép, jellemformáló sportág műsorra tűzése 1911-ben – bár legutóbb visszakozott egy kicsit). Ellehetetlenítik a vívást, némely sportág szabálymódosításait már a szakemberek is képtelenek követni, nemrégén a futballkapu megnagyobbításának az ötlete is megfordult egy nem akármilyen széken ücsörgő ember pihent agyában. Ellenben nézhetjük azt az orrcsüptető műűszást, aminek háromnegyede a víz alatt zajlik, csak azért, mert a tengerentúlon állítólag visonganak érte, meg persze strandröplabdát, vigyorogni-muszáj aerobicot, miegymást. Gyermekünk a kosárlabdacsillagok képeit gyűjtik, s még megérhetjük, hogy az autóverseny és az amerikai futball is olimpiai sportág lesz! E jelenségszokor ízléstelenre sikerült szimbóluma volt a centenáriumi olimpia odaítélése Atlantának – Athén helyett. Aki őrizte még az olimpiai eszmét, 1990 szeptemberében (akkor volt a szavazás) végképp elveszíthette!

Milyen helye lehet e közegben a labdarúgásnak, s merre fejlődhet? Ez a sport a legnépszerűbb, ebben van hát a legtöbb pénz is, ez mindent meghatároz. Szakmai újítást a magam laikus szemével én ugyan nemigen fedeztem fel, de hogy még agresszívabb és kíméletlenebb lett a játék, az biztos, a labdarúgók láthatóan önkívületi állapotban játszanak nemegyszer, elég figyelni a „gólöröm” eszementen dühödő módosulásaira. Egyre emelik a világbajnokság résztvevőinek számát (vajon egy hatvannégyes mezőnybe beférnénk?), létrehozták a Bajnokok Ligájának nevezett üzleti vállalkozást, aztán földuzzasztották, s – megcsúfolván a mérkőzőssorozat címét – a pénzt hozó nyugati klubok akkor is indulhatnak, ha hazájuk bajnokságában csak a második vagy a harmadik helyen végeztek. A labdarúgónak a Bosman-per óta amúgy sincsen már hazája – hivatkozván természetesen a személyi szabadságjogokra –, megy oda, ahol többet fizetnek, ha úgy alakul, például egy angol klubcsapatban

nem is játszik angol. A mindent legyűró pénzhajhászás minden értékteremtő tevékenységet eltapos, mert a bármilyen áron elért győzelmet nevezték ki értéknek. Csapatépítésről nemigen lehet beszélni, egyszerűen azért, mert nincsenek már *csapatok*. A régi Real Madrid vagy a Beckenbauer-féle Bayern München csapat volt, az a Lakat Károly-féle Fradi vagy a Baróti-féle Újpest is még, de például a két évvel ezelőtti Ajax már csupán egy hadjárat győztes megvívására szegődött, kitenyésztett katonákból álló, pénzzel, orvosok hadával, más egyébbel tökéletesen felszerelt *zsoldosbadsereg* az edzőjével együtt, függetlenül az eredményességtől. A sikeresen megvívott háború után már széledt is széjjel a társulás, állítólag ez így európai, s persze így lesz sok pénz a dologból. (Ez a csapatszétszedési mánia már nálunk is jól megy, ezt tanultuk meg legelőször!) Akad ugyan nagy néha egy-egy fölfénylő pillanat (ilyen volt a 3:3-as olasz–brazil – persze annak nem volt „igazi” tétje!), de a labdarúgás is jó úton halad afelé, hogy végleg kiöljék belőle (szerintem már kiölték) az otthonteremtésnek és az összetartozásnak azt a szemérmesen sugárzó intimitását, amelyet Mándy Iván hősei oly csodálatosan őriztek, s amelyet egy Czibor Zoltán is tudott még. A játék ma már nem a játékról, hanem az emberi hatalomvágy érdekében mozgósított pénz és erő diadaláról szól, amihez nekünk – ha nem akarjuk, hogy elmaradottnak nézzenek – még tapsolnunk is illik. Nem tetszik hát nekem olyan igen nagyon ez a folyamat, de sajnos, ez nem jelenti azt, hogy ezek a „zsoldosok” ne vernének laposra bennünket.

Ez tehát az újabb kihívás, így az ördögi kör nálunk megint bezárul. Magyarországon a teljességgel szétzüllött morális viszonyrendszerhez illeszkedő, a valós minőségre igénytelen, a szabadrablás „etikája” szerint működő futballközeg már nem is nagyon érti azt az agresszív atomfutballt, amihez csatlakozni óhajtana. Annyit alighanem ért belőle, hogy „kaszálni” kell, de gyorsan (ha lehet, kevés munkával), máskülönben oly döbbenet tévovassággal néz a nemzetközi elitre, mint szegény Mracskó Mihály Mijatovicsra Belgrádban az ötödik gól előtt. Nem történt más nálunk az utóbbi egy évtizedben, mint hogy a korábban kialakult és működött, egymást determináló szakmai és morális csődrendszer legálissá lett, ha tetszik, „uralomra” jutott, és ezzel durvább formában kerülhettek felszínre annak visszafordíthatatlan tünetsorai, még tovább rontván persze a tovább már ronthatatlannak hitt helyzetet. Vagyis megint volt egy robbanás a világban (és a sportvilágban!), párhuzamosan a mi romlásunk „továbbfejlődésével”, így a rés még jobban megnőtt! Semmi olyan jelenség nincs a mai magyar futballban, ami – mondjuk – a mexikói 0:6 előtt ne lett volna meg, csak minden jobban látszik, és – a romlástendencia visszafordíthatatlan törvényszerűségének megfelelően – minden még rosszabb egy kicsit! A játékosok még képzetlenebbek, az eredmények még gyengébbek, az összegek még nagyobbak (a legnagyobb változás ebben van nálunk is!). E *folyamat* valódi – a Hitel-béli írásomban boncolgatni próbált – okai olyannyira mélyek és a magyar történelemben gyökerezőek, hogy hosszabb távú felszámolásukra is *csak akkor* lenne esély, ha ez a társadalom (és persze: futballtársadalom) képes volna a „hiba” geneziséét *önmagában fölismeri*, olyan mentális állapotok közepette, amelyben minden arra csábítja, hogy az emlékezetét és a hibafelismerő-képességét ne szerezhesse vissza! Vagyis – utalva előző írományom nem túl elmés paradoxonára – a szellemi fogyatékosnak rá kellene döbennie nemcsak arra, hogy szellemi fogyatékos, de még arra is, hogy miért az. Amíg ez a rádöbbenő fordulat – magam az emberi és a nemzeti tudat morális megtisztulásának nevezném – be nem következik, itt minden reformszándék éppen úgy az ellenkezőjébe fog átcsapni egy idő után, mint ahogy győzelmeinknek (vagy sikert hozó döntetlenjeinknek) is rendre megisszuk a levét hosszabb (vagy rövidebb) távon. (Ha most azt mondom, hogy a románok, a bolgárok vagy a szerbek azért tudnak többször is jelentősebb eredményt felmutatni, mert ezekben az országokban nem volt 1956, nem volt Kádár-korszak, és nem verték végleg széjjel a társadalom – s a benne élő emberek – önreflexióra való igényét, így ezek a népek olykor nemzetként tudnak ma is önmagukra nézni [igaz, néha olyan torzult formában, amiből én aztán nem kérek], a játékosok kevésbé szokhatták meg a kicsi melóval is jól élnünk vonzó módját, ezért a nyomor elviselése együtt jár az *igazi kiemelkedésre* való igénnyel, egészen biztosan bármely futballban dolgozó ember örültnek néz, pedig igazam van. Az is igaz viszont, hogy a gazdasági, szervezeti, orvosi-tudományos háttér híján ezeknek az országoknak a nemzeti bajnoksága általában gyenge, és emiatt az eredmények gyakrabban ingadoznak, s ritkábbak a klubcsapataik sikerei is.)

Mindebből az is következik, hogy lehetünk mi akármennyire bátrak a *jelenségek* ostromozásában, legfőbb egy edzőt, egy vezetőt tudunk megbuktatni, változást elérni nem. Bocsák Miklós egyébként könyörtelen logikával és az állapottal szembeni tehetetlenséget is jól jellemző, vitriolos stílusban megírt könyvének is ez az egyetlen – mondhatnám, szervi – hibája. Amiről ő ír, az mind-mind igaz lehet (ellenőrizni nincs módomban), sőt alighanem igazak a sejtetett következtetések is, de az egész könyv nem szól másról, mint a tökéletesen beteg magyar labdarúgás *tüneteiről*. Bocsák lerántja a leplet (vagy annak egy részét), láthatóvá teszi a fekélyeket (vagy azoknak egy részét), csupán a betegség valódi geneziséről nem beszél, ami nem is nagy csoda, mert az a labdarúgás történetén kívül van! A szerző például az MLSZ-ben és annak elnökében látja a legfőbb okot, őt szeretné a futballtól távol látni. (Valószínűleg azért sietett annyira e „leleplező” könyvvel, hogy az még a december 6-i közgyűlés előtt megjelenjen.) Fölmenteni Laczkót nem akarom, megvan az ő része is bőven a romlásban, de az a helyzet, hogy ő is csupán a vázolt folyamatnak egy törvényszerű – persze az összes hibát és esendőséget látványosan demonstráló – terméke. A hatalmat és a fényt szerető ember, aki rendkívül sértődékeny, egyszerre öntelt és bagatellizálásra hajlamos, és egyszerre roppant befolyásolható. Pontosan olyan, mint a magyar átlagfutballista! Lehet, ha más irányítja a magyar labdarúgást az utóbbi évtizedben, akkor ma valamivel jobb (illetve jobbnak látszó) a helyzet, de hát éppen az a gond, hogy a törvényszerű romlás nálunk mindig „megtalálja” a maga törvényszerű emberét. Vezetőként ő tényleg nincs a helyén, el kell mennie, de a futballunk *csak ettől* semmivel sem lesz jobb. Hiába a harsogó iparkodás, a jelek arra mutatnak, ezúttal is minden marad a régiben!

Ez a mai magyar labdarúgás csupán néhány dologra jó. Lehet rajta egy kis pénzt keresni egy cikk megírásával, mint például nekem most, lehet vele több pénzt is keresni, mint például Bocsáknak a maga könyvével, lehet sokkal többet, azzal, hogy valaki belőle él, és lehet sajnos szavazatokra is ácsingózni a rendbetétel határozott ígéretével. Az Üllői úti vesszőfutás óta ez történik a leginkább, még azt is mondhatnám, hogy ez a nagy zakó a kormánynak jött a legjobban (azt persze nem vitatom, hogy a futballt szeretőknak ott is nagyon fáj, ami történt), noha tán szüksége sem lenne rá, hiszen minden felmérés szerint neki áll a zászló 1998 májusában is. A felszínre jött Kádár-kori umbuldás, kiskapus, érdekkijárós kotyvalékhoz a nép – négyesztendei gyötrelmes várakozás után – régi urait is visszakapta, akiknek szagát és szavát úgy megszokta, hogy – minden jel szerint – továbbra is ragaszkodik az ígéreteseikhez. Régi-új uraink már titkot sem nagyon csinálnak abból – sem Csintalan, sem Demszky –, hogy a jövődőt is közösen képzelik el, ezért aztán – három és fél esztendei regnálás után – megígérték, hogy a labdarúgásban is rendet tesznek (*anno* is gyakran megígérték!). Amíg az MLSZ vezetői jó dilettáns módján ülésezgettek, elménckedtek („az volt a hibám, hogy nem tudtam lefogni Mijatovicsot” – mondta Laczkó; akkor legalább egy piros lapot begyűjthetett volna róla – mondom én) és összevissza beszéltek, meg persze „válságbizottságot” alakítottak mindenféle, a jelen helyzet fönntartásában való érdekeltségét sokszorosan bizonyított emberből, addig a kormány is megalakította a sajátját. Vezetőjének megtette (ha már OTSH-elnöknek nem sikerült) azt az embert próbáló időkből bizonyított pártközpontos – átmenetileg kapitalista és baseball-honosító – Tibor Tamást, aki egy gyakorló tornatanár kedélyével és szigorával nézett körbe a Duna TV stúdiójában, és már mondta is az ilyesmire érzékeny fülű potenciális szavazóknak, hogy micsoda visszaélések vannak itt, meg hogy ki mennyit keres. (Ezzel nem lehet nem egyetérteni, mert bizony sokat keresnek az „aranylábúak” a semmiért, nekem se tetszik, hogy mennyire sokat! Rend után kiált itt minden – nem lehet vitás!) Lesz hát itt bizalom, és lesz rendrakási igyekezet is, egészen májusig, aztán lesz majd szép csendes belátása annak, hogy „ami nem megy, azt ne erőltessük”, mert hogyan is nézne ki az, ha – teszem azt – a profi liga megtervezésére kiötlött bizottság tagjának – Szuna Józsefnek – az edzőben, játékosban újfent megroggyant Videotonja nem férne be ebbe az „elitbe”. „Kompromisszumos megoldást” kell ide bizony találni, és lesz is majd kompromisszumos megoldás, csak futball nem lesz, és *csapatok* nem lesznek! Mert csapat, valódi és jól szervezett, pillanatnyilag egy van széles e Magyarországon, s azt úgy hívják: kormánykoalíció. Megható volt nézni azt a tervszerűen célra tartó igyekezetet, ahogy ez a több évtizedes tapasztalattal bíró szervezet megmozdult, s ahogy eltalálta a „megfelelő” hangot. A Nemzeti Sport például interjúsorozatot közölt, amolyan „mi a teendő” (a fiatalabbak kedvéért: ez Lenin) hangszerelésben, fűt-fát megszólaltattak (lényegeset a kosaras Glatz Árpád mondott), de legelőször

mégis az MSZMP egykori reformnemzedékéhez húzó „karakteres” politológust. Kéri László aztán oly bravúrosan házasította össze békebelien kádáros szövegét a modernizáció követelményeivel, hogy a legelmaradottabb MSZP-s szavazó is érthetett belőle. Mivel most éppen nem huszonvalahány részes filmsorozatot vezetett a rendszerváltásról, s momentán Aczél György unokáját sem kellett tüntetésre kísérnie (vö. Révész Sándor: *Aczél és korunk*, 390.), alighanem ráért. Elmondta hát, hogy vannak azért eredményeink, amelyek megvédendők (ilyen volt a Diósgyőr–Kispest-meccs!), aztán azt a számárságot is fölvetette, miszerint „meggyőződése”, hogy ha nincs áramszünet, az MTK kiverte volna azt a Roosenborgot, amely nemrég elég simán legyűrte a – mit ad isten – éppen Mijatoviccsal felálló Real Madridot, majd követelte a profi bajnokságot, a végén pedig burkoltan, de azért jól érthetően megígérte a népnek, hogy kilencvennyolcban emelkedni kezd az életszínvonal. Másnap hajnalban (későn kelő vagyok) a Nap TV-ben a pártszimpátiáját soha életében le nem tagadott Szepesi György háromszor is úgy említette példaként Kérit („sugárzik belőle a labdarúgás szeretete” – állítólag belőlem is, csak engem nem szoktak megkérdezni – N. P. J.), hogy már azt hittem, összebeszéltek. A mikrofon egykori királya (méltán volt az!) elmondta, hogy ha menni kell, akkor hát menni kell, s még a 2004-es EB megrendezéséért felelős bizottság vezetői posztját is átengedte annak a Pongrácz Antalnak, aki a szerencsejáték élén éppen olyan otthonosan mozog, mint egykoron az ÁISH elnökhelyetteseként. A szakma is elmondta a magáét, persze elég sajátosan. Baróti Lajos megfontoltan és megfontolandóan szólt, mint mindig (igaz, ő még egy másik világot képvisel), azt, hogy itt több évtizedes bajokról van szó, talán csak Bicskei Bertalan említette meg (és írásban Frenkl Róbert), de egyébként minden jól kiszámíthatóan történt. Akinek éppen volt állása, az a történetek ellenére is optimizmust mutatott, akinek éppen nem, az hibásnak tartott mindenkit, saját magán kívül. Mészöly Kálmán megüzente Ciprusról, hogy nála ez nem történhetett volna meg (lehetséges, hogy vele tényleg nem kaptunk volna hetet, illetve tizenkettőt), a néhai mágus ellenben csak annyit mondott, hogy Kuncze Gabi (ezt kétszer), meg hogy én, én, én... (ezt sokszor).

Meghallgattatott hát mindenki, van már bizottság (több is), ülések is vannak, terv is lesz, csak foci nem lesz, akárki megláthatja. Lesz majd persze bajnokság (Laczkó Mihály jól a szánkba rágta, hogy az MLSZ csupán azért felelős, hogy az legyen), sőt bajnok is lesz, meg kupagyőztes, esetleg még eredmény is lesz valamennyi. Amilyen mázlink van újabban a sorsoláskor (no jó: a jugókkal éppen nem volt), még megkaphatjuk a Feröer-szigeteket az ötödik kalapból, és rúghatunk – mondjuk – kettőt a hálósipkás kapusuknak (bár már erre sem vennék mérget, hiszen az osztrákok is megfáztak egyszer azon a hideg helyen), s ha elég kitartó lesz, a BVSC-s Aubel is előbb-utóbb „kipróbálhatja magát” a német harmadosztályban. Mi amúgy is minden nyélbe ütött külhoni szerződésnél örömmünnepet ülünk, elvégre a csordogáló valutából betömhetünk néhány lyukat – meg száját és fület, esetleg szemet –, mint Páncsics a Nyilasért kapott pénzből annál a Fradinál, amely – hogy, hogy nem – majd koldusbotra jutott a hirtelen jött több mint félmilliárd forinttól. Ha feltűnik egy tehetség, azt rögvest Pestre fogják cibálni („erre az ajánlatra nem lehetett nemet mondani”), hogy megálljon a fejlődésben, mint kedves zalai földim, Preisinger Sándor az MTK-nál, csapat, ha lesz, az első eredmények után – mint az olimpiai válogatott legutóbb – belekerül majd az érdekek célkeresztjébe.

Mikor lesz itt foci? A Hitel-béli írás végén megmondtam, de hogy ne legyen annyira elvont, konkretizálom a dolgot. Majd ha nemcsak az embereket, de a fejüket és a lelküket is ki tudjuk cserélni – ráadásul menet közben. Majd ha lesz olyan szurkoló(sereg), aki megérti, s türelemmel elviseli, hogy minimum egy évtizedig nem lesz jelentősebb eredmény (ilyen szurkoló természetesen nincsen, ha van, akkor az nem szurkoló), ha lesz majd olyan, *a futballt* komolyan vevő szponzor, aki nem akar rögtön a befektetett pénze helyett többet látni (ilyen sincsen, Bodnár, a „szaknévsoros” – e posványos közeget az isten is neki teremtette – meg is mondta, hogy senki sem egy jó cselért fektet be). Majd ha a magyar labdarúgás vezető helyein (a klubokban is!) olyan emberek ülnek, akik megfelelnek – mondjuk – az alábbi követelményeknek. 1. A vezető legyen gazdaságilag annyira koncepciózus, és annyira felelős a tetteiért, mint – mondjuk – Várszegi Gábor. 2. Legyen szakmailag annyira felkészült, mint – mondjuk – Mezey György. 3. Legyen őrülden és javíthatatlanul a futballt *csak önmagáért (!)* szerető ember, mint – mondjuk – az újságíró Lakat T. Károly. 4. Nevéhez, agyához, reflexeihez, sőt hangulatához ne tapadjon semmi olyan, ami az utóbbi évtizedekben itt Magyarországon hozzátapadhatott. Az utóbbira példaként legföljebb azt a Varga Zoltánt tudnám megnevezni, aki ő 1996. szeptember 13-án lehetett (mert már

aligha az), de persze belátom, hogy ezek a föltételek így együtt teljesíthetetlenek. Jelképesen szólva (hogy már teljesen a fellegekben járjak): akkor mozdulhat itt meg valami, ha például feltűnik egy olyan – zseniális képességekkel és *akaraterővel* megáldott – játékos, aki egyelőre megelégszik az évi tizenöt-húszmillióval, és *nem akar* külföldre menni, mert „valami” neki azt súgja, hogy itthon van dolga! Inkább saját szurkolóinak szerez örömet, és példájával megpróbálja a *csapat*társait is maga után húzni, mondjuk be a Bajnokok Ligájába, ahol majd jön a még több pénz is. Nem egészen fantazmagória ám az, amit mondok, csak hogy pontosan az ilyesmihez kellenének a leginkább azok a mentális és morális tulajdonságok, amiket ebből a népből tökéletesen kivertek többek között azok az emberek (vagy a közvetlen elődeik, ez mindegy), akik ma rendbe akarják tenni a labdarúgás szénáját!

Máskülönben nyugodtan folytatódhat az, ami most van. Folytatódhat továbbá az 1968-ban elkezdett – az első szabadon választott magyar kormány által megakasztott – *szocialista modernizáció* is, ahogyan azt Ágh Attila – Bibó-díjas! – politológus már 1994-ben örömmel nyugtázta. Most szépen szétosztogatják a Bokros úr csomagjának sikerét, hogy aztán a választási győzelem után majd megint szorítani kelljen, közben esetleg – már ha feltámad! – nagyanyám is kiugorhat repülővel Londonba, mondjuk az angol kupadöntőre. Tovább fognak hülyíteni bennünket, s nyomorult, csodaváró kótyagosságunkban mi a régi, kedves emberek ismerős gesztusainak mindent elhiszünk, előbb szavazunk, aztán fizetünk, mint a katonatiszt. Közben jó hosszú tervezeteket írnak majd a papírra, s aztán a bizottságok elégedetten hátradőlnek. Egy jól szervezett énekkar alighanem megint belebömbölheti majd pezsgőtől mámorosan a májusi éjszakába, miszerint: „újra itt van a nagy csapat...”, Csintalan Sándor pedig – érkezvén tán egy Végh Antal-könyv bemutatójáról – újra bukfcencet vethet a Hősök terén. Mi meg foghatjuk a hasunkat a röhögéstől, mint Európa a finn öngólt látván – már akinek kedve van hozzá.